

Jože VUGRINEC

KNJIŽNIČNA DEJAVNOST ZA PRIPADNIKE MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI NA VZHODNEM GORIČKEM

(2011)

1 Uvod

Knjižnična dejavnost Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota se na vzhodnem Goričkem, kjer v vaseh ob meji z Madžarsko skupaj živijo Slovenci in Madžari, izvaja na tri načine:

1. Z bibliobusno izposojajo v madžarščini, slovenščini in v drugih tujih jezikih tiskanega gradiva oziroma z izposojajo potujoče knjižnice Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota na tem območju; pripadniki madžarske narodnosti lahko z informatorjem oz. izposojevalcem komunicirajo v njihovem, maternem jeziku; to je tudi najboljši oziroma najuspešnejši način, ki ga soboški knjižničarji lahko nudimo uporabnikom na tem področju.
2. Z možnostjo obiska matične ustanove v Murski Soboti, kar je za te uporabnike zaradi slabih prometnih zvez, zaradi dokajšnje oddaljenosti od prekmurske / pomurske metropole in sorazmerne gospodarske nerazvitosti teh obmejnih krajev najtežje.
3. S krajevnimi knjižnicami v njihovih večjih krajih, kar je že nekaj let – zaradi dejstva, da je murskosoboška območna knjižnica prav zaradi potujoče knjižnice njihove krajevne punkte zanemarila - najslabša izbira.

2 Uspehi potujoče knjižnice PiŠK Murska Sobota na narodnostno mešanem območju na vzhodnem Goričkem v Prekmurju v letu 2010 v številkah

Bibliobus Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota že več kot petnajst let izposoja knjižnično gradivo v naslednjih narodnostno mešanih vaseh vzhodnega Goričkega: Čikečka vas / Csekefa, Motvarjevci / Szentlászló, Pordašinci / Kisfalu, Prosenjakovci / Pártosfalva, Središče / Szerdahely, Domanjševci / Domonkosfa, Krplivnik / Kapornak in Hodoš / Hodos.

Ta obhod bibliobusa oz. njegovih izposojevališč na določenih mestih v teh krajih soboški knjižničarji po domače imenujemo »madžarska proga«, čeprav teče po naši – slovenski – strani, medtem ko pravimo tisti, ki pelje v Porabje na Madžarskem in izposoja gradivo med porabskimi Slovenci, »porabska« ali celo »madžarska proga«.

Prej imenovane vasi spadajo – če jih razvrstimo po velikosti - v občine Moravske Toplice, Šalovci in Hodoš. V letu 2010 je bilo v teh krajih oz. v prej omenjenih občinah z narodnostno mešanim prebivalstvom vpisanih v potujočo knjižnico murskosoboške knjižnice 361 članov, bibliobus je v tem času obiskalo 2.729 uporabnikov, izposojenih enot gradiva na njem pa je znašalo 9.957 enot.

Če k tem uspešnim številčnim pokazateljem potujoče knjižnice prištejemo še podatke za te vasi v osrednji območni knjižnici v Murski Soboti, je rezultat občudovanja vreden. V PiŠK je bilo v vseh treh občinah v obravnavanem letu vpisanih 1.422 uporabnikov, obisk je znašal 15.393 ljudi, izposoja pa je znašala 49.931 enot gradiva (kar zelo pregledno prikazuje Tabela št. 1). Sicer pa v knjižnici ocenjujemo, da je ta, t. i. »madžarska proga« soboške potujoče knjižnice, po številu vpisanih uporabnikov, po obisku in izposoji ena najuspešnejših med vsemi.

Tabela št. 1: Člani, obisk, izposoja po občinah v letu 2010

OBČINA	člani knjižnica	člani bus	člani skupaj	obisk knjižnica	obisk busa	obisk skupaj	izposojene enote knjižnica	izposojene enote bibliobus	SKUPAJ
MORAVSKE TOPLICE	893	269	1.162	10.869	2.084	12.953	34.644	7.477	42.121
ŠALOVCI	132	63	195	1.536	456	1.992	4.880	1.770	6.650
HODOŠ	36	29	65	259	189	448	450	710	1.160
SKUPAJ	1.061	361	1.422	12.664	2.729	15.393	39.974	9.957	49.931

Jezikovno oz. narodnostno mešane vasi na vzhodnem Goričkem, ki ležijo tik ob slovensko-madžarski meji, so med najmanjšimi v svojih občinah (pri čemer je potrebno posebej opozoriti, da je vas Hodoš / Hodos samostojna slovenska občina, čeprav po številu prebivalstva tudi najmanjša v Sloveniji). Čeprav taka, je svoje s pogodbo dogovorjene finančne obveznosti do svoje osrednje knjižnice v Murski Soboti vsa leta od svojega nastanka v 90. letih naprej redno izpolnjevala. Tako tudi Občina Moravske Toplice. Dogovorov in podpisanih pogodb oz. aneksov k njim pa se ni držala šalovska občina.

Tabela št. 2 prinaša podatke le za vasi v omenjenih treh občinah, ki so narodnostno mešane. Iz nje lahko razberemo predvsem dve stvari. Prva je ta, da v skoraj v vseh naseljih bibliobus žanje boljše rezultate, kot jih za njihovo prebivalstvo opravi osrednja ustanova v Murski Soboti (ne sicer v vseh postavkah, v najpomembnejših pa prav gotovo – to sta postavki »obisk« in »izposoja«. Edina neprijetno presenečenje v tej preglednici predstavlja zelo majhna in že na zunaj depresivno delujoča vas Pordašinci / Kisfalu (madžarsko ime v slovenskem prevodu pomeni »majhna vas«, »vasica«). Že avtor monografije *Občina Moravske Toplice: bogastvo naših vasi*, ki jo je izdala Občina Moravske Toplice, Jože Vugrinec, je v tem istem letu 2010 o Pordašincih med drugim zapisal: »...Kraj sam deluje na popotnika nekam preveč samotarsko. Pordašinci so ena najmanjših vasi v občini (Občina Moravske Toplice – op. J. V.). ...Štejejo 50 prebivalcev.« V letu 2010 iz tega zaselka ni obiskal ne potujoče knjižnice ne osrednje v pomurskem središču noben uporabnik.

Tabela št. 2: Člani, obisk, izposoja po izposojevališčih v narodnostno mešanih krajih v letu 2010

Izposojevališče	člani knjižnica	člani bibliobus	člani skupaj	obisk knjižnica	obisk busa	obisk skupaj	izposojene enote knjižnica	izposojene enote bibliobus	SKUPAJ
HODOŠ	8	11	19	41	89	130	51	830	881
KRPLIVNIK	5	4	9	4	60	64	3	355	358
DOMANJŠEVCI	3	3	6	10	71	81	15	1.106	1.121
PROSENJAKOVCI	74	61	135	242	400	642	356	1.470	1.826
PORDAŠINCI	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MOTVARJEVCI	8	11	19	24	105	129	20	334	354
ČIKEČKA VAS	12	11	23	83	111	194	133	342	475
SREDIŠČE	6	4	10	2	30	32	0	472	472
SKUPAJ	116	105	221	406	866	1.272	578	4.909	5.487

V prvem polletju letošnjega leta (leto 2011) je bilo v obravnavanih treh občinah z narodnostno mešanim prebivalstvom skupaj vpisanih 1.142 članov, opravljenih 8.418 obiskov in izposojenih 25.856 enot.

Če podatke za I. polovico letošnjega leta primerjamo s končnimi v lanskem letu, je pričakovati, da bodo rezultati ob koncu leta 2011 boljši od lanskih. V prikazanih primerjalnih številkah stanje izgleda namreč takole: vpisani člani 2010: 1.422, vpisani člani januar – junij 2011: 1.142; obisk 2010: 15.393, obisk januar – junij 2011: 8.418; izposoja 2010: 49.931, izposoja januar – junij 2011: 25.856.

Tabela št. 3: Člani, obisk, izposoja v letu 2011 po narodnostno mešanih občinah (januar – junij)

OBČINA	člani knjižnica	člani bibliobus	člani skupaj	obisk knjižnica	obisk bibliobusa	obisk skupaj	izposojene enote knjižnica	izposojene enote bibliobus	SKUPAJ
MORAVSKE TOPLICE	702	223	925	5.665	1.406	7.071	16.702	5.307	22.009
ŠALOVCI	99	56	155	705	277	982	2.199	858	3.057
HODOŠ	36	26	62	241	124	365	373	417	790
SKUPAJ	837	305	1.142	6.611	1.807	8.418	19.274	6.582	25.856

Tabela št. 4: Člani, obisk, izposoja po izposojevališčih v narodnostno mešanih krajih v prvi polovici leta 2011 (januar – junij)

Izposojevališče	člani knjižnica	člani bibliobus	člani skupaj	obisk knjižnica	obisk bibliobusa	obisk skupaj	izposojene enote knjižnica	izposojene enote bibliobus	SKUPAJ
HODOŠ	4	10	14	24	67	91	37	338	375
KRPLIVNIK	1	3	4	12	22	34	0	151	151
DOMANJŠEVCI	0	8	8	0	43	43	0	535	535
PROSENJAKOVCI	29	62	91	126	276	402	199	775	974
PORDAŠINCI	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MOTVARJEVCI	0	6	6	0	51	51	0	171	171
ČIKEČKA VAS	4	12	16	17	58	75	12	156	168
SREDIŠČE	1	1	2	2	8	10	2	106	108
SKUPAJ	39	102	141	181	525	706	250	2.232	2.482

Glede na prikazane številke v tabeli št. 4 se bosta v primerjavi z vsem letom 2010 (tabela št. 2) ob koncu leta 2011 v krajih z jezikovno mešanim prebivalstvom povečala le članstvo in obisk, predvidoma manjša pa bo izposoja. Vzroke za to bi morali raziskati; eden od osnovnih je prav gotovo ta, da je bilo v prvi polovici leta 2011 nakupljeno sorazmerno malo število madžarskih knjig – novitet.

3 Poskus oživitve knjižnične dejavnosti v krajevnih knjižnicah na narodnostno mešanem območju

Problem vzhodnega dela pokrajine, ki ji pravimo Goričko in katerega del so poleg drugih vasi vsi omenjeni kraji z madžarskim in slovenskim življem, je slaba gospodarska razvitost in posledično upadanje števila prebivalstva na tem področju, tudi tistega madžarske narodnosti (problemi natalitete, odseljevanje, sezonstvo). S tem se manjša tudi število vpisanih otrok v vrtce in šole (Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci) ter upadanje števila mladih uporabnikov knjižničnih storitev.

Ob bibliobusni izposoji in ob nujenju knjižničnih storitev v osrednji knjižnici v Murski Soboti so na tem dvojezičnem območju še pred nekaj leti zelo uspešno delovale tudi krajevne knjižnice, in sicer v Motvarjevcih, Prosenjakovcih, Domanjševcih in na Hodošu. Z rednimi obiski bibliobusa enkrat na vsaka dva tedna v teh krajih in z izposojevalcem, ki zelo dobro obvlada madžarski jezik, pa sta se obisk in izposoja v krajevnih knjižnicah zelo zmanjšala. Uspešno delo v njih bomo – vsaj upam – skušali obnoviti še letos, predvsem z dostopom do interneta (v krajevnih knjižnicah Prosenjakovci in Motvarjevci), v letu 2012 pa še v ostalih dveh (Domanjševci in Hodoš).

4 Sklep

Za vzhodni predel Goričkega smo v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota v zadnjih nekaj letih najbolj zadovoljni z uspehi potujoče knjižnice, kar v bistvu velja tudi za druge odročnejše kraje v Prekmurju in za Porabje na Madžarskem. Tako smo skupaj v mobilni knjižnici v prvem polletju letošnjega leta izposodili npr. 21.401 enoto knjižničnega gradiva, obiskalo jo je 7.791 uporabnikov, kar pomeni 5% več kot v prvem polletju 2010 (takrat 7.424 ljudi), aktivnih članov je imela v tem času 1.316 oziroma 3,3% več kot v istem obdobju lani in na novo se je vanjo vpisalo 52 uporabnikov.

V teh skopih, a pomembnih poudarkih iz referata ob njegovem zaključku naj dodam samo še to, da bo v tem (2011) in naslednjem letu (2012) največji uspeh murskosoboške knjižnice, če ponovno spravi v življenje delo prej že večkrat omenjenih knjižnic na narodnostno mešanem ozemlju oziroma če bo v njih možno uporabljati tudi internet, za kar se v zadnjem času v matični ustanovi predvsem zavzemamo in kar smo v tem prispevku že omenili. Če bo takó, potem bo realiziran pomemben projekt sedanjega vodstva murskosoboške knjižnice, realizirane nove pridobitve knjižnične dejavnosti in z njo bralne kulture na vzhodnem Goričkem za pripadnike madžarske narodne skupnosti.